

ARAŞTIRMA NEDİR?

Aslında araştırma her bireyin her gün gerçekleştirdiği bir eylemdir. Herhangi bir derse nerede oturarak katılacağınıza karar verirken bile ister bilinçli ister bilinçsiz, zihninizde bir araştırma yaparsınız. Bazı öğrenciler en ön sıralarda oturmayı yeğlerler. Belki öğretim üyelerinin seslerini daha rahat duyabildikleri, belki yazı tahtasındaki yazıları ancak ön sıralarda oldukları zaman okuyabildikleri içindir. Büyük bir olasılıkla, bir önceki derste verilen ödevleri yerine getirememiş öğrenciler, daha arka sıralarda oturmayı yeğleyeceklerdir. Bu eylemleri yerine getirirken aslında her öğrenci bir karar alma süreci içindedir. Karar alınması içinse ister istemez bir araştırma yapılmaktadır. Önce öğrenciler kendilerinin görme, işitme özelliklerini, ödevi yapıp yapmadığının saptamasını yapmaktadır. Ayrıca, öğretim üyesinin sesinin niteliği, dersliğin boyutları, ödevlerin kontrol edilmesine öğretim üyesinin verdiği önem, yazı tahtasının nitelikleri, yazı yazmak için kullanılan kalemin ne renk olduğu gibi unsurlar araştırılabilir. Bunların sonucu olarak belli bir karar alınmış olacaktır. Bireyler bu tür günlük ve anlık karar oluşturma süreçleri için bilinçli veya bilinçsiz olarak “araştırma” yaparlar. Araştırma yaptıklarını düşünmeseler bile...

Tablo: Gündelik ve Akademik Araştırma Arasındaki Farklar

Bireysel Gündelik Karar Alma	Akademik Araştırma
Sezgisel	Kuram Temelli
Kendiliğinden	SistematiK
Anlık Gereksinmeler	Planlanmış
Kişisel Karar Almaya Odaklı	Gerçekle İlgili Bilgiye Odaklı
Çoğunlukla Seçici	Nesnel
Arzular ve Hedefler	Bilimsel Düşünce

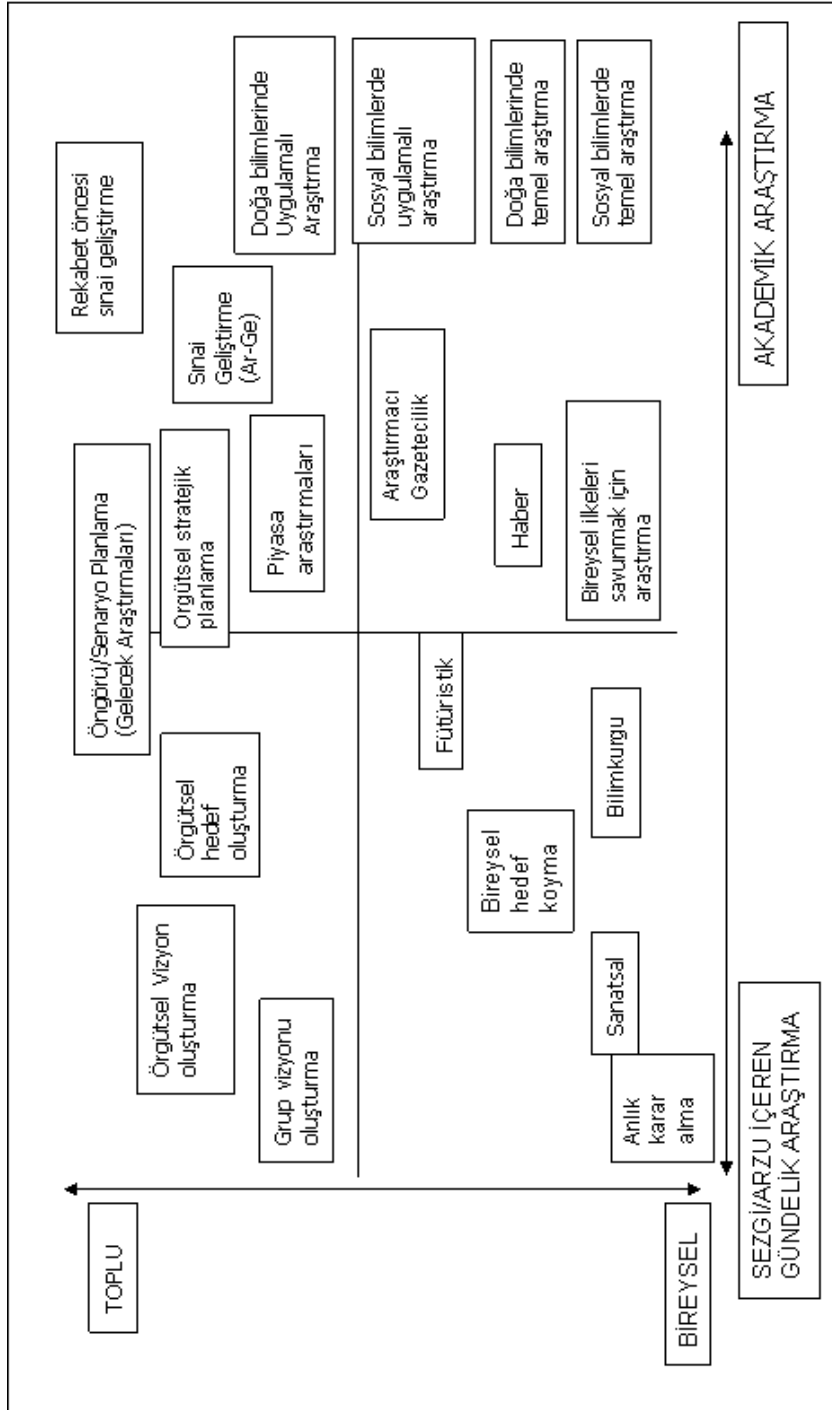
Kaynak Berger, 2000:6, değiştirerek.

Berger (2000), bireylerin yaptığı bu tür araştırmaları “gündelik araştırma” olarak tanımlamayı yeğlemektedir (s.6). O’nun görüşlerinden hareketle ve bazı değişikliklerle gündelik araştırmayla bilimsel/akademik araştırma arasında çeşitli farklar Tablo 1.1.’de verilmektedir. Genel olarak bakıldığında akademik araştırma daha sistematik, daha nesnel, daha dikkatli, daha doğrucu ve daha güvenilirdir. Bireyler olarak, gündelik araştırmalarımızda yöntemleri, çoğunlukla kendiliğinden ve kimi zaman anlık gereksinmelere göre seçeriz. Örneğin, dört salonda aynı anda toplantılar düzenleniyorsa ve hava çok sıcaksa, klimalı salondakini diğerlerine yeğleyebiliriz. Burada yöntemimiz rahatlık üzerine karşılaştırmalı bir yöntemdir. Oysa, toplantı başlıklarını, katılımcıların niteliklerini incelememiş ve sonuç olarak kendi ilgi alanımızla ilgili önemli bir konuşmayı kaçırmış olabiliriz. Dolayısıyla akademik araştırmanın sistematikliği araştırma yönteminin titizlikle seçilmesinden, araştırmanın belli kurallara uygun yapılmasından ve sonuçların da belli kurallara uyarak yazılmasından kaynaklanır.

Gündelik karar almalar çoğunlukla arzularla ilişkilidir. “Gazeteci” olmayı arzuluyorsak, genellikle bu meslek hakkında olumsuz bilgileri görmezden geliriz, yani “seçici algılama” yaparız. Bilimsel düşünüşse, tersine, gerçeği arar ve kişinin arzularına karşı olan bilgileri de değerlendirmeye almak zorundadır. Hava serinlediğinde doğru olanın üstümüze bir şeyler giymek olduğunu sezeriz ve ona göre davranırız. Davranışımız bir kuram aracılığıyla değil, sezgi üzerine kurulmuş olur. Oysa bir tıp doktoru, tıp bilimindeki kuramlardan hareketle, aynı durum için havanın serinlemediğini ama hasta olduğumuz için bedenimizin “havanın soğuması” olarak algılama yaptığını saptayabilir. Bireyler olarak bir ürün satın aldığımızda doğru tercihi yaptığımıza inanırız. Oysa kitle iletişim araçlarındaki reklamlardan ne kadar etkilendiğimizin farkında bile değilizdir. Akademik araştırmaysa, doğru tercihin ne olduğunu kılı kırk yararcasına bulmaya çalışır.

Hiç kuşkusuz Şekil 1.1.’deki haritada yer alan iki araştırma biçimi kesin zıtlıklara dayanıyor. Yaşamda bu zıtlıkları kurabilmek her zaman mümkün olmayabilir, belki doğru da değildir. Haritanın dikey ekseninde “toplu-bireysel” zıtlıklar yer alıyor. Yatay eksenindeyse “gündelik

araştırmayla-akademik araştırma” yer alıyor. “Anlık karar alma” kutucuğu, yatay eksende gündelik araştırma, dikey ekseneyse bireysel araştırma türünde olduğu için haritanın sağ alt köşesinde yer almaktadır. Bütün araştırma türlerini, bu eksenlerdeki yerlerine oturttuğumuz zaman araştırmaların haritalandırılmasını tamamlamış oluruz.

Bireylerin kimi karar alışları da neredeyse akademik araştırmalara yaklaşan unsurlar taşıyabilir. Örneğın elinizde piyangodan çıkmış büyük bir para var. Bu parayla ne yapacağınıza karar verirken yaptığınız araştırma, sizi akademik araştırmaya yaklaştırabilir. Örneğın beş yıl içinde elinizdeki miktarın daha da artmasını sağlayacak yatırım yöntemini saptamaya kalktığınızda banka faizlerini, borsayı ve diğer araçları gözönüne alabilirsiniz. Bu parayla bir ev almak istediğinizde bu evin hangi kentte olacağını, hangi mahallede bulunacağını, ne tür bir ev olacağını düşünürken de sistematik, planlı, nesnel davranmanız mümkündür.

Özellikle örgütlerin (özel ticari, kamu kesimi, dernek, sendika, siyasal parti gibi sivil toplum kuruluşları) kendi karar alma süreçlerine yönelik olarak yaptıkları araştırmaların bir bölümü de akademik araştırmaya oldukça yaklaşır. Ayrıca, bireylerin, örgütlerin ve ülkelerin “arzu edilebilir bir geleceği kurmalarına” yardımcı olan araştırmaların da büyük önem taşıdığını bilmemiz gerekir. Başarılı kuruluşlar kendilerine ilişkin stratejik planlamaları doğru olarak yapabilenlerdir. Stratejik planlama çalışmaları genellikle durumun saptanmasıyla başlar. Yani biz neredeyiz? Rakiplerimiz nerede? Nereye gitmek istiyoruz (ne arzuluyoruz)? Nereye gitmeliyiz? Nasıl gideriz? Bu soruların yanıtları verilirken akademik araştırmada bulunan niteliklerle, gündelik araştırmadaki kimi öğelerin (sezgiler, arzular, anın gereksinmeleri gibi) içiçe geçtiği görülecektir. Bu nedenle bu tür araştırma türlerinin toplu araştırma ucuna yaklaşması, yatay eksendeysse gündelik araştırmaya yakın olmakla birlikte, akademik araştırma niteliklerini de içermesi söz konusu olur.

Japonya’dan Avrupa Birliği’ne kadar çeşitli ülkelerde yapılan toplumsal veya teknolojik öngörü (İngilizce foresight) çalışmaları da her iki araştırma biçiminin öğelerini kullanır Ülkemizde de Vizyon 2023 Teknoloji Öngörüsü Projesi bu özelliklere sahip bir araştırma olarak Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) eşğüdümünde gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak ülkelerin, firmaların ve her türlü örgütün stratejik planlama çalışmaları açısından bakıldığında, sadece akademik araştırma olarak tanımlananların yeterli olmadığı, gündelik araştırmanın kimi

unsurlarının da katıldığı, geleceği kurmaya yönelik araştırmaların yapılabileceğini bilmemiz gerekir.

Medyada genellikle bir ülkenin dünyanın başka bölgelerine ve ülkelerine yönelik “olası planları ve hedefleri” anlamında kullanılan senaryo kavramı, stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımları açısından bir teknik anlamına geliyor. Senaryo tekniği, gelecekteki bir konunun betimlenmesinden sonra, içinde bulunulan konumdan gelecekteki konuma geçilmesi sürecinde karşılaşılabilecek olaylara ve olgulara ilişkin bilgi takımının oluşturulması olarak özetlenebilir. Senaryo tekniğinin ilk kullanıcısının askeri amaçlı olarak ABD’de “Rand Corporation” isimli vakıf olduğu biliniyor. Bu düşünce deposu kurumu, 1960’lı yılların başından beri senaryo tekniğini uygulayanların başında gelmeye devam ediyor. Shell ve Elf gibi büyük petrol üreticileriyle, 1970’lerdeki petrol krizinin hemen arkasından bu tekniğe dört elle sarılıyorlar. Bugün Shell firmasının merkezinde bulunan “senaryo planlama müdürlüğü” geliştirdiği senaryolarını sürekli izleyen ve güncelleyen geniş bir ekibe sahiptir. Yabancı araştırma merkezlerinin de bu tekniği uyguladığı bilinmektedir (Charbit ve Barrand, 2002).

Senaryo tipleri (1)temellerindeki yaklaşımlara, (2)zamansal olarak başlangıç noktalarına, (3)kapsadıkları mekanlara, (4)işlevlerine göre sınıflandırılabilir. Belli bir senaryo veya senaryolar yukarıdaki açılardan çeşitli sınıfların altında yer alabilir.

1. Temellerindeki yaklaşımlara göre senaryolar:

(a) Eğilim-etkisi senaryoları: Eğilim-etkisi (trend impact) senaryoları temel olarak ele alınan konuyla ilgili temel eğilimleri tetikleyen anahtar sürücülerin (key drivers) ortaya çıkarılmasıyla başlar. Her bir anahtar sürücünün zaman içindeki projeksiyonunun ortaya çıkarılmasından sonra bütün anahtar sürücülere ilişkin farklı projeksiyonların hangilerinin bir arada olabileceğinin saptanmasını gerektirir. Böylece elde edilen kümelerin her biri farklı bir senaryoyu oluşturmuş olur (Masini ve Vasquez, 2000: 55).

(b) Çapraz-etki senaryoları: Çapraz-etki (cross impact) çözümlemesine dayanan senaryolar, yukarıda anlatılan eğilim etki senaryolarının altında yatan projeksiyonlardan hangisinin olabirliğinin yüksek olduğunu da ortaya çıkartmaya çalışır. Özet olarak alternatifli projeksiyonların, görece olabirlikle ilişkilendirilmesi temelinde kurulur (Massini ve Vasquez, 2000: 54-55).

(c) Bütünleştirilmiş senaryo inşası: Farklı zaman ve düzeylerde yapılmış senaryoların işlenmesi ve bir araya getirilip uzmanlar grubunca bütüncül senaryoların oluşturulması anlamına gelir. Örneğin Avrupa senaryolarını bir araya getirip, ana senaryolar oluşturma çalışması gerçekleştirilmiş durumdadır (Rotmans, Anastasi ve diğerleri, 2001: 5).

2. Başlangıç Noktasına Göre Senaryolar:

Başlangıç noktasına göre senaryolar ikiye ayrılabilir: (a)ileriye bakış, (b)ileriden geriye bakış. İleriye bakış senaryoları, geçmiş ve bugünden başlayarak olabilir geleceğin araştırılmasıdır. Bu açıdan betimleyici olarak nitelendirmek ve eğilim etkisi senaryolarına yaklaştığını düşünmek yanlış olmayacaktır. İleriden geriye bakış senaryolarının ise önemli bir özelliği “hedef koyucu” olabirliğidir. İstenen bir gelecekte (normatif) geriye doğru gelinerek, bugün için nelerin yapılması gerektiği ortaya çıkarılır (Godet, 2000: 11; Jouvenel, 2000: 46).

1990'lı yıllarsa özellikle Avrupa Birliği ve pek çok devlet kurumunun kamusal amaçlarla senaryo çalışmalarını kullandığı yıllar oldu. Bu çalışmaların önemli bir bölümü de öngörü projeleri içinde gerçekleştirildi. Öngörü çalışmalarının en önemli özelliği geleceğe yönelik olarak edilgin tutum yerine, “geleceği kurma” yaklaşımıyla etkinliği ön plana çıkarmasıdır. Soru şudur: Gelecekte nerede olmak istiyoruz ve bunu nasıl yaparız? Bu sorunun yanıtlanmasında “toplularak” yapılan bir etkinliktir senaryo çalışması (Godet, 2000:4; Jouvenel, 2000:37).

Bu çalışmalara verilebilecek bir örnek, iletişim alanındaki öğrencileri ilgilendirici niteliktedir. Avrupa Birliği'nin çalışma yaşamıyla ilgili bakanlığı sayılan birim, medya çalışanlarının karşılabilecekleri sorunları çözmek amacıyla senaryo tekniğini kullanarak ve yüzlerce uzman yanında medya çalışanlarını, medya sahiplerini de katarak geleceği görmek istemiştir. Bu çalışma sonunda beş ayrı senaryo ortaya çıkmıştır. Bu senaryoların, istihdama ilişkin boyutlarını Tablo 1.2.'de görebilirsiniz. Bu beş gelecek olasılığını anlayan AB, şimdiden hepsine hazırlıklı olmayı ve medya çalışanlarını buna göre eğitmeyi hedeflemektedir.

Tablo 12: Avrupa'da Medya Alanındaki Bir Senaryo Çalışması

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE GERÇEKLEŞTİRİLEN SENARYO ÇALIŞMASINDA
TEKNOLOJİK GELİŞİMİN MEDYA İSTİHDAMINA ETKİSİ

SENARYO ADI	ÖZETİ
Egemen Medya: Adımsal Büyüme Senaryosu	İstihdam; artan talep, piyasanın parçalara bölünmesi ve eğlence alışkanlıklarındaki gelişmelere görece olarak yavaş büyüme gösterir. Yeni teknolojilerdeki verimlilik artışları, örgütsel yeniden yapılanma ve küçülme, küresel rekabet nedeniyle piyasa kaybı yanında kamu hizmeti yayıncılığındaki düşüş nedenleriyle istihdamın bir bölümü (%5) muhtemelen kaybedilecektir. Kurulu egemen medya teknoloji oryantasyonlu, genç ve belki de daha az ücret ödenen çalışanlarla yeni sayısal medyaların marjinal büyümesinden kaynaklanan gereksinimlerini karşılayacaktır.
Sayısal Girişimcilerin Zaferi	Kalıcı bir yenilik dalgası istihdamda “altına hücum” modelini getirir: İlk ol, risk al, proje-oryantasyonlu ol, farklı becerilere sahip ol, v.b... Uzun dönemde sektörde %20'lere varan istihdam kaybı riski bulunmaktadır. Bunun nedeni eski medya sanayilerinin düşüşe geçmesiyle birlikte ağa bağlı yeni firmaların geleneksel firmaların ve piyasaların istikrarsızlaşması nedeniyle küçük kalmaya çalışmalarıdır. Açık işgücü şartları hüküm sürmektedir: bağlılık projeleridir, firmalara değil (portfolyo işgücü), çalışma zamanları esnekler ve 24'te 7 saat ilkesine doğru genişlemiştir. Kadrolar ve ücretler anlık beceri kıtlığıyla ilişkili hale gelmiştir.

Kaçırılmış Medya
Fırsatları Senaryosu

Medya içerik sektöründeki toplam istihdam büyümesi, her yıl yüzde 5. Bunun nedeni kurulu firmaların yeni medya fırsatlarını değerlendirmek için yeni firmalar kurmaları ve yatırımı arttırmalarıdır. Teknik kökenli becerili personel yüksek ücretler alır. Bununla birlikte bu senaryodaki firmaların gelir modeli istikrarsızdır. Başkangıçtaki riskli yatırımlara ayak uyduracak yeterli talep ortaya çıkmaz ve endüstri alt üst olur. Sonuç olarak istihdam önce yükselebilir ve sonra düşebilir.

Yaygın Medya Senaryosu

Piyasanın ve istihdamın yüzde 10 civarında artması. Ayrıca çeşitli yeni iş profilleri de ortaya çıkar. “On-line” çalışma oldukça ödüllendirici olacaktır: Dakik, hızlı, etkileşimli. “Kaliteli gazeteciler” denen grupla teknik kökeni ağır basan çalışanlar bir arada olacaklardır. Orta yöneticilerin meşruluğu kaybolacaktır. Proje güdümlü takımadalar şeklinde örgütlenmiş bir sanayi ortaya çıkacaktır. Çeşitli farklılıklar da ortaya çıkacaktır: Gelişen zaman yönetimi (24 saat boyunca müşteri güdümlü olan firmalar), özellikle egemen medyanın yeni başlattığı yavru firmalarda teknisyenler için büyük ücret farklılıkları. Bu nedenle kurum içi çatışmalar artabilir.

Evreka: Bütünleştirilmiş
Medya Gelişimi Senaryosu

Yüksek oranda istihdam artışı görülür. Bu artış, çalıştaylarda yüzde 30’a kadar tahmin edilmiştir. Geleneksel meslekler devam etmektedir ve çeşitli oranlarda yeni medya alanındaki tamamlayıcı faaliyetlerle etkileşirler. Aynı zamanda, bir dizi yeni yetenekler ve mesleki profiller egemen medya firmalarında, yeni firmalarda ve yavru firmalarda gelişmeye başlar. Genişleyen talep büyümeyi ve sektörün bütününde karlılığı mümkün kılar. Çalışma şartları birbirinden farklıdır ve hepsinde iyileşmiş ücretlerle, özendirici paketlerle ve kadroların kariyer yönetimi olanaklarıyla, esnek düzenekleri de kapsar.

Kaynak: Geray, 2003b’den özetleme